

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Інституту держави і права імені В. М. Корецького
Національної академії наук України,
доктору юридичних наук, професору,
завідувачу відділу міжнародного права та порівняльного правознавства
Інституту держави і права імені В. М. Корецького
Національної академії наук України
Денисову Володимирі Наумовичу

Рецензія

кандидата юридичних наук

Переверзєвої Ольги Сергіївни на дисертацію

Петренка Анатолія Анатолійовича на тему

**«Правотворча функція Організації економічного співробітництва і
розвитку у сфері інвестицій та діяльності багатонаціональних
підприємств»,**

**поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань
29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 293 «Міжнародне право»**

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) є однією з найбільш потужних міжнародних економічних організацій, що більше шістдесяти років функціонує в області міжнародної економіки, розробляючи способи, інструменти та механізми з подолання економічних криз та налагодження стійкого економічного зростання в світі, в тому числі шляхом створення умов для стабільного міжнародного інвестування. Методи роботи ОЕСР істотно відрізняються від методів роботи таких відомих міжнародних економічних організацій, як СОТ, МБРР, МВФ, правовий статус та діяльність яких знайшли широке висвітлення в українській науці міжнародного права. Діяльність ОЕСР охоплює широке коло економічних відносин, не обмежуючись міжнародною торгівлею та фінансами, а займаючись також сприянням сталому розвитку держав і в цьому плані правами людини, охороною навколишнього середовища, боротьбою з корупцією в світлі діяльності багатосторонніх підприємств.

ОЕСР, передусім, розвиває різнорівневе співробітництво з державами світу, яке включає розробку заходів, націлених на зростання їх добробуту. Важливою є аналітична робота Організації, в ході якої виявляються чинники,

що негативно впливають як на міжнародну економіку в цілому, так і на окремі її сектори, зокрема, сферу інвестицій, та розробляються інструменти їх подолання. Відомим підсумком цієї її діяльності стали висновки ОЕСР щодо впливу пандемії COVID-19 на економіку світу, а також щодо економічних наслідків агресії Російської Федерації проти України, що розпочалася 24.02.2022 та інструменти, яких слід вжити для їх усунення, в тому числі залучення інвестицій в «зелену енергетику» та сільське господарство.

Широковідомою є також правотворча діяльність ОЕСР, в ході якої розробляються міжнародні стандарти поведінки держав та інших учасників міжнародних економічних відносин. Зокрема, авторитетними в міжнародному співтоваристві вважаються прийняті нею Конвенція про боротьбу з підкупом посадових осіб іноземних держав при міжнародних ділових операціях 1997 р. та Багатостороння конвенція про виконання заходів, які стосуються угод про оподаткування, з метою протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування 2016 р. На окрему згадку заслуговує й такий важливий міжнародно-правовий акт, який також прийнятий цією Організацією, як Декларація ОЕСР про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства 1976 р. (Декларація 1976 р.), яка є міжнародно-правовим стандартом в сфері іноземного інвестування, учасницею якої є і Україна.

Незважаючи на надзвичайно важливу роль ОЕСР в міжнародно-правовому регулюванні міжнародних економічних відносин, й, передусім, у сфері інвестицій, що здійснюється на основі правотворчої діяльності цієї Організації, в якому бере участь Україна, ця її діяльність поки не знайшла належного дослідження в українській науці міжнародного права. Все це свідчить про актуальність роботи А. А. Петренка, яка дозволяє заповнити прогалини у визначенні особливостей реалізації ОЕСР правотворчої функції та юридичної природи тих її актів, що регулюють сферу іноземного інвестування і діяльності багатонаціональних підприємств. Цьому присвячені

положення дисертації, що відрізняються новизною поставлених питань з виокремленням найважливіших елементів зазначеної функції ОЕСР, а саме швидкість та широке територіальне охоплення (стор. 10) й доведення, що Організація значною мірою спирається на гнучкі засоби і прийоми правотворчого процесу для досягнення поставлених цілей, в тому числі використання спеціальних процедур, які дають можливість уникнути складнощів прийняття міжнародного договору (стор. 10-11). Крім того, дисертантом сформульовано авторське визначення базового для тлумачення «Керівних принципів ОЕСР для багатонаціональних підприємств: Рекомендації для відповідального ведення бізнесу у глобальному контексті» (Керівні принципи ОЕСР) поняття «відповідального ведення бізнесу» (стор. 11), а також запропоновано визначення Національного контактного пункту (стор. 11), що дало можливість дати розгорнуту оцінку правовому статусу та діяльності Національного контактного пункту України (стор. 11-12). Належному виконанню цілей та завдань, поставлених перед дисертаційним дослідженням, сприяла також розробка дисертантом положень щодо юридичної природи Керівних принципів ОЕСР, їх місця в ієрархії правових джерел, що приймаються Організацією, в тому числі визначення змісту процедури прийняття рішень Ради ОЕСР та схвалення її рекомендацій за умови відсутності заперечень з боку 15% й більше держав-членів.

Результати, отримані дисертантом, носять самостійний характер і базуються на основі власного аналізу широкого кола наукових джерел, міжнародних та національних нормативно-правових актів, а також практики діяльності контактних пунктів різних держав. В дисертації використано необхідне коло методів наукового пізнання (історичного, діалектичного, формально-логічного, структурно-функціонального, герменевтичного, а також моделювання та прогнозування), що свідчить про те, що автор володіє засобами і прийомами наукового дослідження і успішно застосовує їх в процесі аналізу конкретних питань. Оцінюючи положення, висновки та

пропозиції, винесені на захист, слід наголосити, що вони є достовірними і належно обґрунтованими, як доктринальними джерелами, що містяться переважно в зарубіжній літературі, так і практикою національних контактних пунктів держав.

Основні положення та висновки дисертації мають, безумовно, практичне значення для розробки національних планів та програм подальшого співробітництва з ОЕСР в рамках органів законодавчої та виконавчої влади України. Ці результати можуть також посприяти підвищенню ефективності діяльності Національного контактного пункту України, як незалежного, доступного та прозорого механізму розгляду питань щодо порушення багатонаціональними підприємствами Керівних принципів ОЕСР. Крім того, основні положення даного дисертаційного дослідження можуть стати в нагоді при підготовці науково-практичних видань, підручників, навчальних посібників і методичних рекомендацій для науковців, юристів-практиків, викладачів, аспірантів і студентів юридичних вищих навчальних закладів, що займаються проблемами міжнародно-правового регулювання економічних відносин. Висновки, досягнуті в ході дисертаційного дослідження, можуть бути також використані при вдосконаленні лекційних матеріалів з таких навчальних дисциплін, як «Міжнародне економічне право» та «Право міжнародних організацій».

Втім, зазначене наукове дослідження викликає й деякі дискусійні питання. Дисертант відносить Кодекс ОЕСР щодо лібералізації руху капіталу 1961 р. та Кодекс ОЕСР щодо поточних невидимих операцій 1961 р. до нормативно-правових актів, в яких містяться стандарти ОЕСР з інвестиційних питань та діяльності багатонаціональних підприємств, однак вивченню особливостей їх юридичної природи приділяє недостатньо уваги. Дисертанту слід було б більше уваги приділити характеристиці цих Кодексів, зокрема, таких питань, як ліквідація бар'єрів у сфері руху капіталів та послуг, принципу недискримінації, розв'язання спорів. Разом з цим, висловлені

рекомендації не впливають на високу позитивну оцінку результатів дисертаційного дослідження А. А. Петренка.

Виходячи з наведеного, дисертаційна робота А. А. Петренка на тему: «Правотворча функція Організації економічного співробітництва і розвитку у сфері інвестицій та діяльності багатонаціональних підприємств» є цілісним, завершеним науковим дослідженням, результати якого характеризуються оригінальністю, достовірністю та обґрунтованістю і мають теоретичне і практичне значення. Дана дисертаційна робота цілком відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Петренко Анатолій Анатолійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктор філософії в галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право».

Рецензент:

**Старший науковий співробітник
відділу міжнародного права та
порівняльного правознавства
Інституту держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України,
кандидат юридичних наук**

О. С. Переверзева